



Saksframlegg

Sak 14/23: Kvote og område for kvotejakt på gaupe i region 5/Hedmark i 2024

Sekretariatets forslag til vedtak

Rovviltnemnda i region 5 vedtar en totalkvote på 5 gauper, hvorav en hunddyrkvote på 2 dyr over 1 år.

Kvoten gjelder for perioden fra 1. februar 2024 til 31. mars 2024, eller til kvoten er fylt dersom det skjer før perioden er slutt.

Geografisk avgrensning for kvoten: Kvoten gjelder innenfor grønn sone i forvaltningsplanen for rovvilt i rovviltregion 5/ Hedmark.

Vi stiller følgende vilkår:

- Familiegrupper av gaupe er unntatt fra jakt.
- Jegere plikter å holde seg oppdatert på kvoten ved ringe kvotetelefonen før jaktstart hver dag og 2 ganger i løpet av dagen.
- Jegere plikter å registrere seg på Statsforvalterens SMS-varslings for lisens- og kvotejegere.

Vedtaket er fattet med hjemmel i viltloven § 9, naturmangfoldloven § 16 og rovviltforskriften §§ 4, 7 og 11.

Det gjøres oppmerksom på at all irregulær avgang etter dette vedtaket er fattet, belastes kvoten.

Bakgrunn for saken

Av kommentarene til rovviltforskriften fremgår det at kvotejakt på gaupe er ordinær jakt med hjemmel i viltloven § 9 i den forstand at jakten utøves på en art som oppfyller høstingskriteriene som er fastslått i naturmangfoldloven § 16. Høsting (jakt) kan bare tillates når arten produserer et høstingsverdig overskudd.

Ved vedtak om kvotejakt skal det legges vekt på artens funksjon i økosystemet og den virkningen høstingen kan ha på det biologiske mangfoldet for øvrig. Det skal også legges vekt på artens betydning for næring eller rekreasjon, høstingstradisjon i området og på skade som arten gjør.

Vedtaket skal blant annet baseres på den skadereduserende effekten av kvotejakt. Jakten bør derfor rettes mot områder hvor det har vært størst tap av sau og tamrein til gaupe, jf. også forvaltningsplanen. For å unngå for stor avskyting av hunddyr bør det som hovedregel settes egne hunddyrkvoter som sikrer en større kontroll med den reprodukerende del av bestanden. Jaktidsrammen for gaupe er 1. februar – 31. mars.



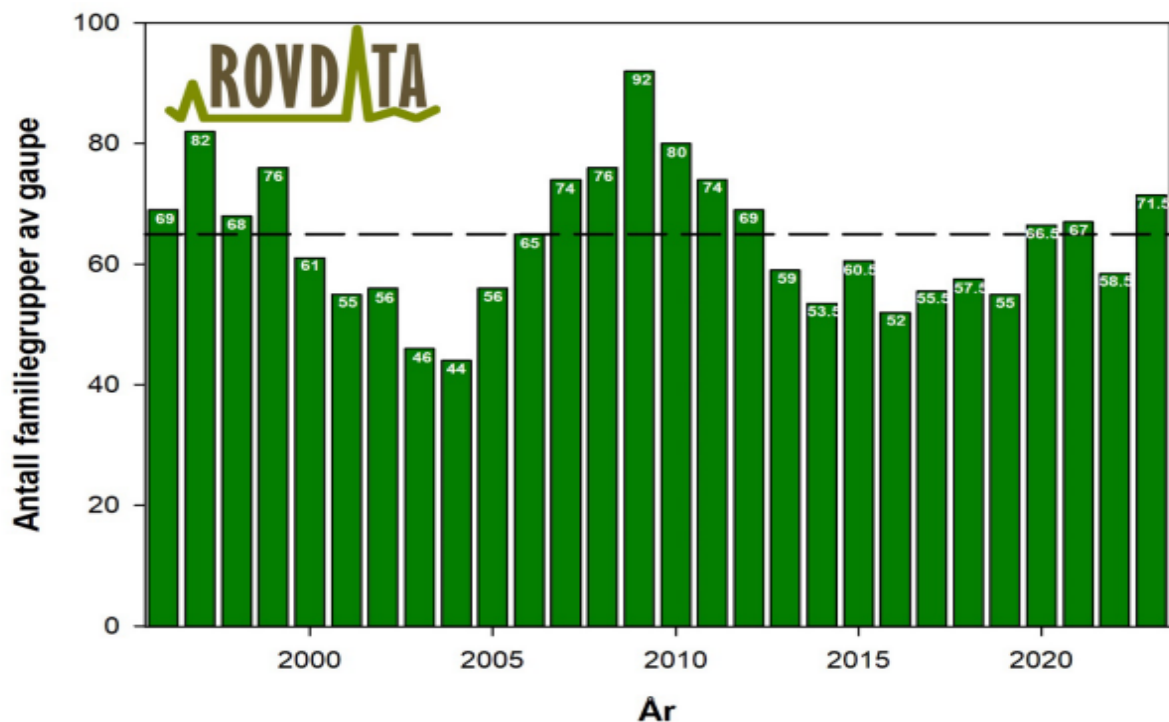
Bestandssituasjonen for gaupe

Den siste offisielle bestandsrapporten for gaupe er NINA-rapport 2307 «[Antall familiegrupper, bestandsestimat og bestandsutvikling for gaupe i Norge i 2023](#)». Hvert år gjøres en beregning av antall familiegrupper på bakgrunn av observasjoner av familiegrupper over hele landet.

Det er også utviklet en prognosemodell for utviklingen av gaupebestanden i Norge. Mens beregningen av antallet familiegrupper tar utgangspunkt i forrige vinters familiegruppetellinger, gir prognosemodellen et estimat for antall familiegrupper før jakt i 2024. Grunnlaget for prognosen er registrerte familiegrupper og uttak av gaupe i 2023. Beregningen gjøres både på landsbasis og for den enkelte rovviltregion. Modellen gjør det også mulig å beregne hvordan ulike uttak av voksne hunndyr virker inn på antallet familiegrupper av gaupe to år frem i tid.

Registrering av familiegrupper

På landsbasis hadde gaupebestanden sin siste topp i 2009 med 92 ynglinger. Med unntak av årene 2020 og 2021, har bestanden vært under det nasjonale bestandsmålet siden 2013. I 2023 har det igjen vært en økning til over bestandsmålet med 71,5 påviste familiegrupper i Norge.



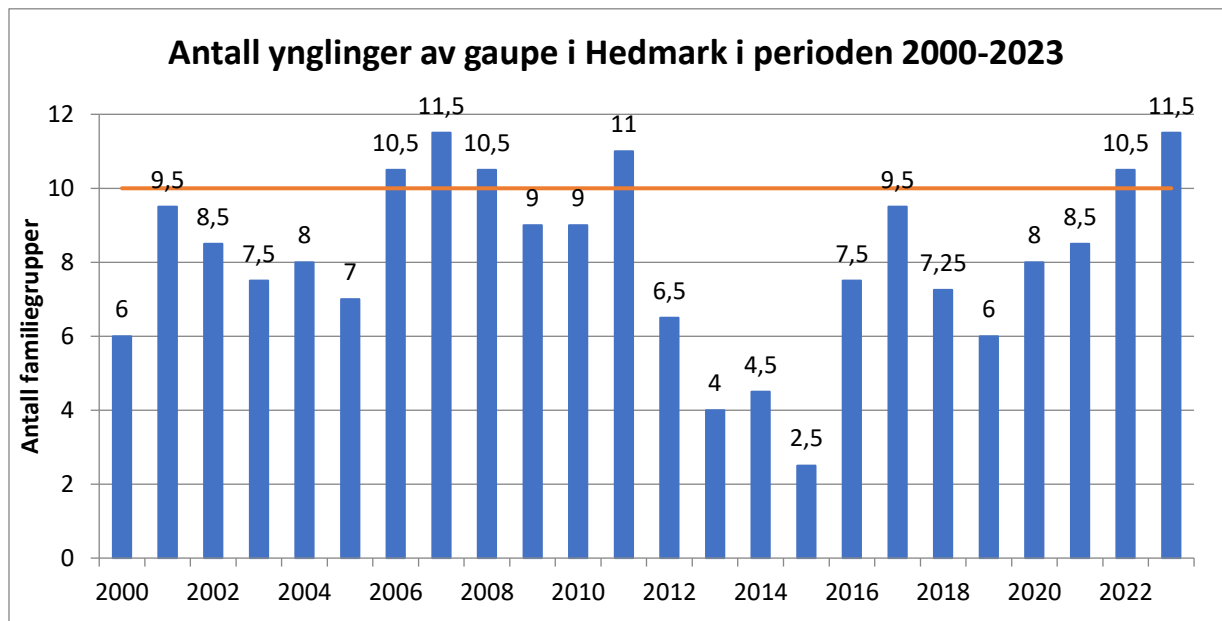
Figur 1: Antall familiegrupper av gaupe på landsbasis før jakt i perioden 1996–2023. Den stiplede linjen angir det nasjonale bestandsmålet på 65 familiegrupper. Antall familiegrupper i 2014 og senere år er ikke direkte sammenlignbart med tidligere år, da overvåkingsmetodikken er endret i forbindelse med samordningen med Sverige. Figuren er hentet fra NINA-rapport 2307.

I region 5/ Hedmark er det regionale bestandsmålet på 10 ynglinger. I perioden 2021-2023 ble det registrert henholdsvis 8,5, 10,5 og 11,5 familiegrupper i regionen (figur 2). Dette gir et gjennomsnitt på 10,2 ynglinger for denne 3-års perioden, og bestandsmålet i regionen er dermed oppnådd. Familiegruppene er fordelt over store deler av regionen. Ut fra arealkrav pr yngling er det lagt til grunn i forvaltningsplanen at ynglinger i praksis må aksepteres i hele region 5 for å nå

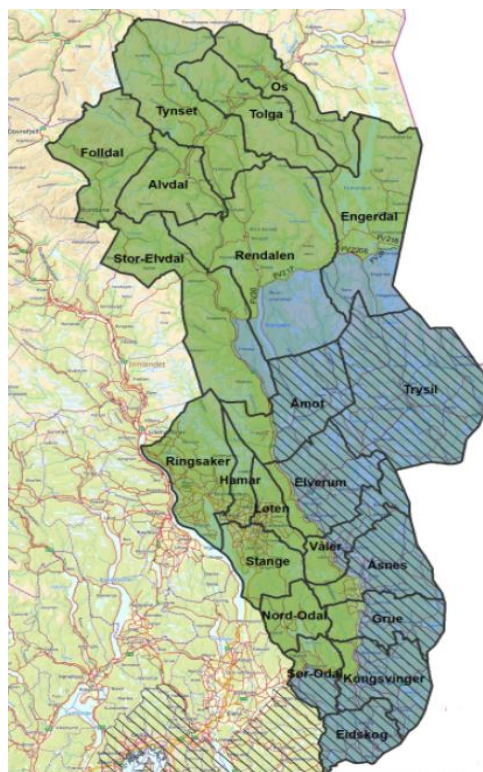
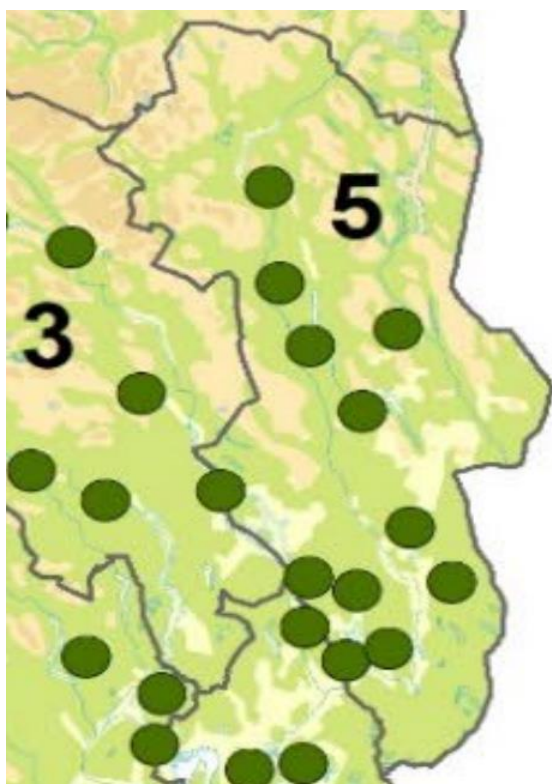


Sekretariatet for rovviltnemnda i region 5

bestandsmålet på 10 ynglinger. Hoveddelen av påviste familiegrupper i 2023 er likevel påvist innenfor grønn sone i forvaltningsplanen for rovvilt (figur 3 og 4).



Figur 2: Registrerte familiegrupper av gaupe i region 5/ Hedmark 2000-2023. Den røde streken markerer det regionale bestandsmålet.

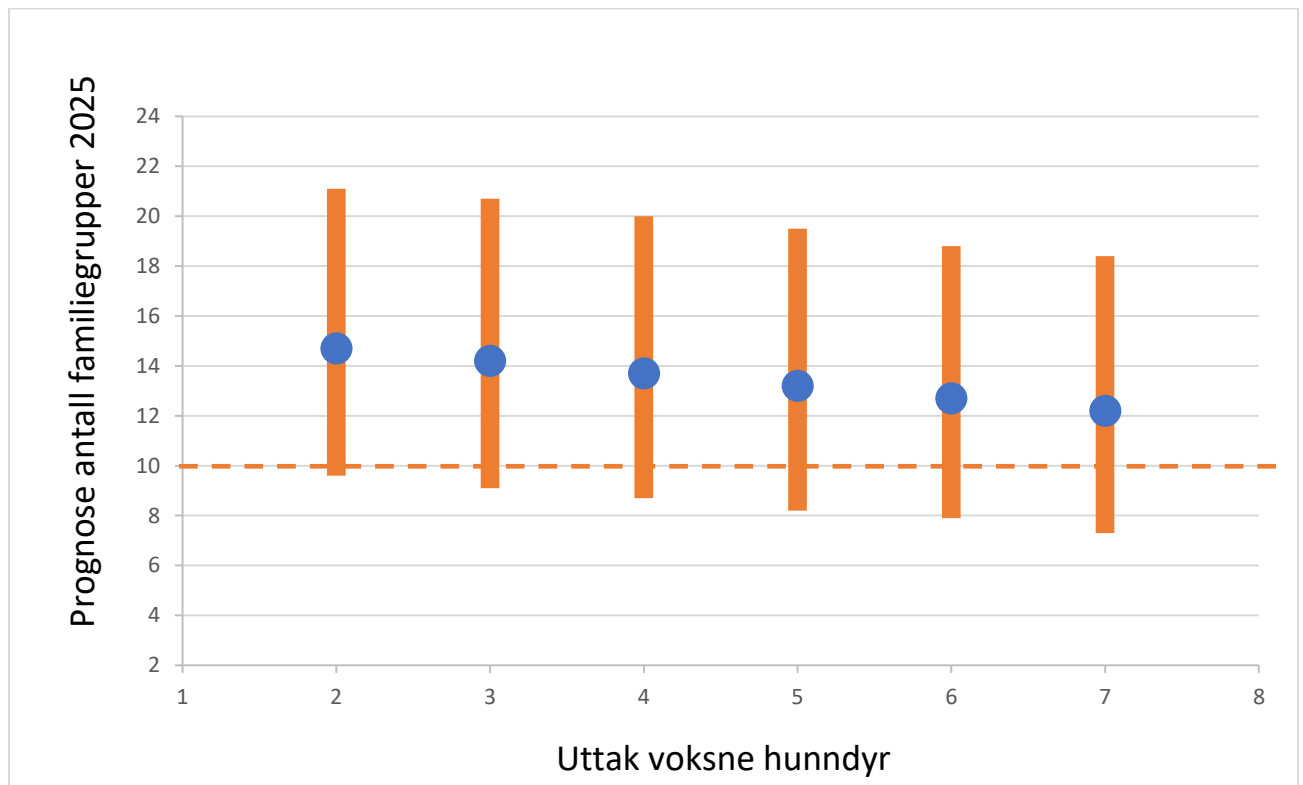


Figur 3 og 4: Registrerte familiegrupper av gaupe 2022/2023 til venstre og kart som viser soneinndelingen i forvaltningsplanen for rovvilt i Hedmark til høyre.



Prognose over antall familiegrupper i 2024

Gjennom prognosemodellen er det beregnet at bestanden i region 5 trolig vil være rundt 13 familiegrupper i 2024 [75 % KI: 9,8–16,7]. Det er samtidig 14 % sannsynlighet for at bestanden i region 5 vil ligge under bestandsmålet på 10 familiegrupper i 2024 (beregninger som fremgår i NINA-rapport 2307). Figur 4 viser prognoser (blått punkt) for antallet familiegrupper før jakt i 2025 med ulikt uttak av voksne hunndyr vinteren 2024, og med et 75 % konfidensintervall som viser usikkerheten i beregningen (oransje kolonner). Beregningen er gjort med prognosemodellen på Rovdata sine nettsider. Det er viktig å merke seg at beregningene er beheftet med stor usikkerhet. Usikkerheten blir større når modellen benyttes på regionsnivå, med relativt få familiegrupper, enn på landsnivå.



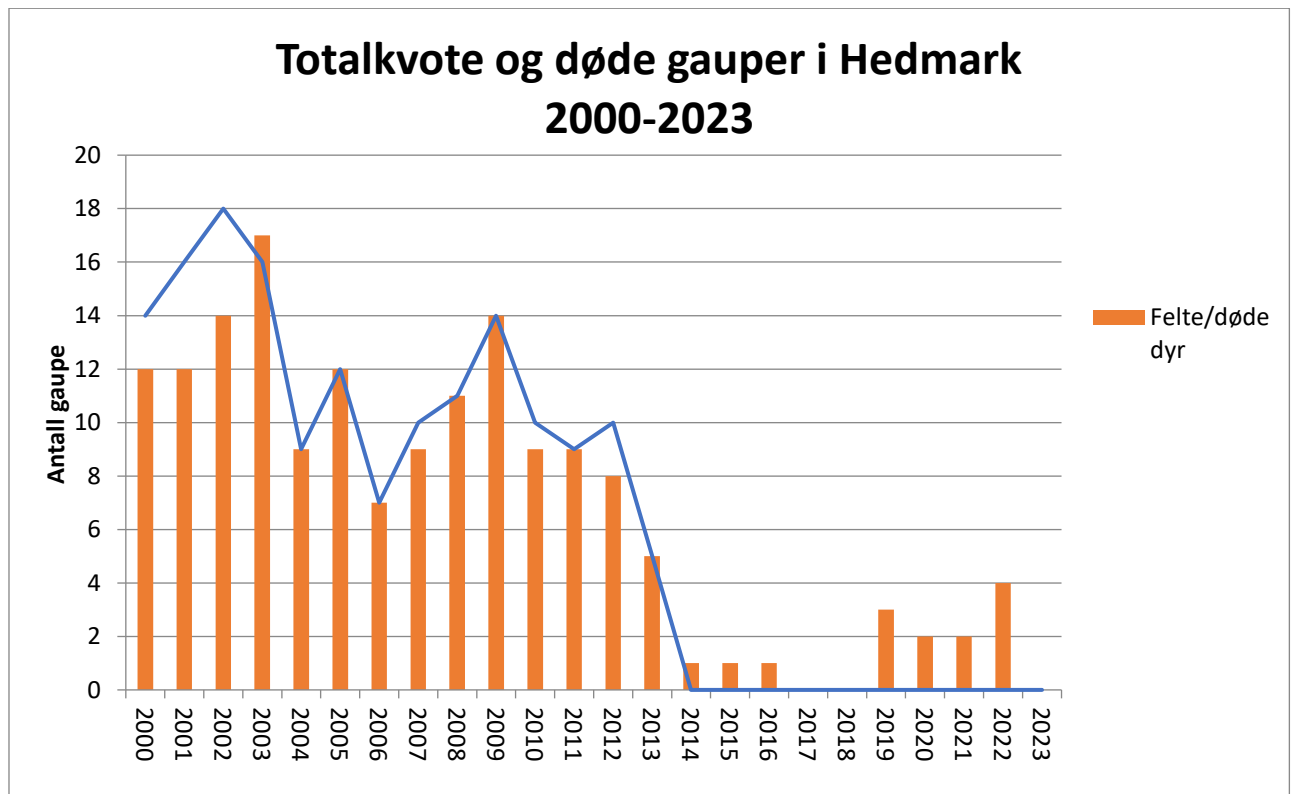
Figur 4: Prognose for antall familiegrupper av gaupe i region 5 før jakt i 2025 med uttak av 2-7 voksne hunndyr gjennom kvotejakt vinteren 2024. Blå punkter angir prognosen for antallet familiegrupper, oransje loddrett linje viser usikkerheten for prognosen med et 75 % konfidensintervall. Stiplet linje viser bestandsmålet for gaupe i region 5.

Ved fastsettelse av kvote må det tas hensyn til at bestanden av gaupe har naturlige variasjoner over tid, blant annet på grunn av variasjoner i andelen hunngauper i bestanden, ynglesuksess og kullstørrelser. Nilsen m. fl. (NINA Rapport 2011) har i sin prognosemodell for bestanden av gaupe i Norge kommet til at dersom man ønsker å holde en bestand stabil bør uttaket av voksne hunndyr ligge rundt 0,43 hunndyr per familiegruppe, og uttaket av dyr totalt bør ligge rundt 1,27 dyr per familiegruppe. Gitt et estimat på rundt 13 familiegrupper i 2024 [75 % KI: 9,8–16,7] i region 5, åpner denne beregningen for et relativt høyt uttak både totalt og av voksne hunndyr for å holde bestanden stabil. Det er likevel viktig å merke seg at både bestandsestimatet for 2024 og modellen har en viss usikkerhet.



Skadefelling, kvotejakt og annen avgang

Det har ikke vært åpnet for kvotejakt i region 5/ Hedmark siden 2013. De siste 3 årene (2021 til d.d. 2023) er det registrert en irregulær avgang av 6 gauper i regionen. I 2022 var det en irregulær avgang på 4 gauper av disse var 3 hanndyr og en voksen hunn. Det meste av avgangen skyldes påkjørsel av tog/bil. I perioden fra 2000 har det kun blitt felt tre gauper på skadefelling (2009, 2010 og 2022). Så langt i 2023 er det ingen kjent irregulær avgang av gaupe i region 5.

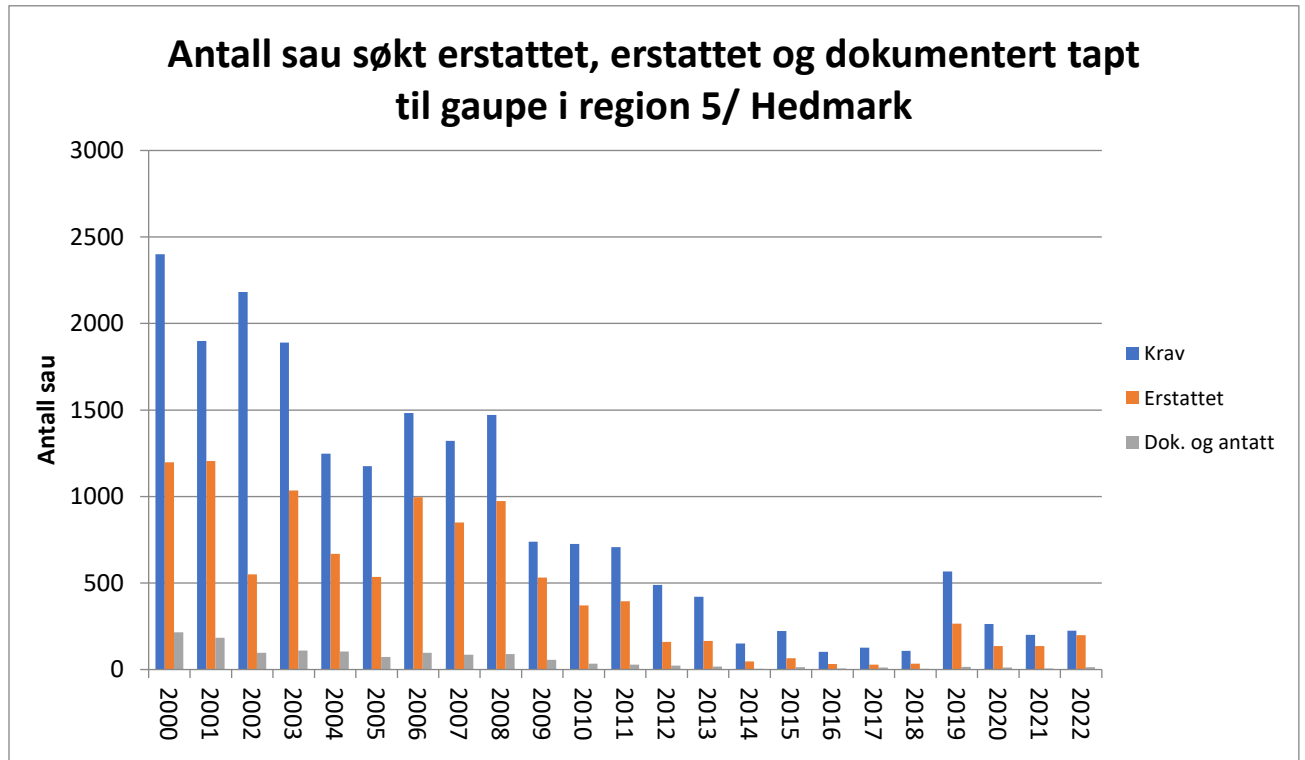


Figur 5: Figuren viser totalkvote på kvotejakt (blå strek) og avgang av gaupe (felt på kvotejakt og annen kjent irregulær avgang) i region 5/ Hedmark i perioden 2000 til 2023.



Taps- og skadesituasjonen for husdyr og tamrein på beite

Det har vært en betydelig nedgang i antallet gaupeskader på sau over år i region 5, se figur 6. De siste årene har trenden imidlertid igjen vært litt stigende. I region 5 ble det i 2022 dokumentert 14 gaupeskader på sau, og det ble erstattet 199 sau som tapt til gaupe. Så langt i 2023 er det dokumentert 19 sau tapt til gaupe, alle innenfor grønn sone i forvaltningsplanen for rovvilt i region 5.



Figur 6: Figuren viser antall sauer og lam som er krevd erstattet (blå søyler) som drept av gaupe og antall dyr som er erstattet (oransje søyler) som tapt til gaupe i Region 5/Hedmark i perioden 2000 til 2022. Grå søyler viser antall sau dokumentert som tapt til gaupe.

Det forekommer også gaupeskader på tamrein. Skadeomfanget varierer fra år til år, og siste dokumenterte tap av tamrein til gaupe var i 2019 (en dokumentert skade).



Sekretariatets vurderinger

Rovviltnemndas myndighet

Rovviltnemnda har myndighet til å fatte vedtak om kvote for kvotejakt på gaupe, jf. rovviltforskriften §§ 7 og 11, når bestanden ligger over det nasjonalt fastsatte bestandsmålet for regionen, jf. forskriften § 4. Nemndas myndighet skal for gaupe baseres på gjennomsnittet for de tre siste års ynglinger.

Ifølge den siste offisielle bestandsrapporten for gaupe er gjennomsnittet av antallet ynglinger i region 5/Hedmark de tre siste årene (2021-2023) på 10,2. Bestanden ligger dermed over bestandsmålet på 10 ynglinger i regionen og nemnda har myndighet til å fatte vedtak om kvote for kvotejakt på gaupe.

Naturmangfoldloven

Prinsippene i naturmangfoldloven §§ 8 til 12 skal ligge til grunn for all utøving av offentlig myndighet som berører naturmangfoldet, jf. § 7, og vurderingene skal framgå av beslutningen. Offentlige beslutninger som berører naturmangfoldet skal så langt det er rimelig bygge på vitenskapelig kunnskap, jf. naturmangfoldloven § 8, jf. også rovviltforskriften § 7 andre ledd og § 3 tredje ledd. Biologien og økologien til gaupe er godt undersøkt, og gjennom Nasjonalt overvåkningsprogram for rovvilt følges bestandsstatus og -utvikling for arten godt.

”Føre-var-prinsippet” i § 9 sier at når det ikke foreligger tilstrekkelig kunnskap om hvordan beslutningens virkning vil være på naturmiljøet, skal man unngå mulig vesentlig skade på naturmangfoldet. Sekretariatet anser at det foreligger tilstrekkelig kunnskap til at nemnda kan fatte vedtak.

Biologien og økologien til gaupe er godt undersøkt, og gjennom nasjonalt overvåkningsprogram for rovvilt følges bestandsstatus- og utvikling for arten nøye. Ut ifra den vitenskapelige dokumentasjonen som foreligger om bestandsstatus og utvikling for gaupe i region 5/Hedmark mener sekretariatet å ha tilstrekkelig kunnskapsgrunnlag til å kunne anbefale en kvote for kvotejakt på gaupe, uten at den samlede belastningen blir for stor og irreversible skader vil påføres bestanden, jf. naturmangfoldloven §§ 8 og 10. Paragraf 11 anses ikke som relevante i denne sammenheng.

Sekretariatet viser til prinsippet om differensiert forvaltning av rovvilt, jf. rovviltforskriften § 1 og forvaltningsplanen for rovvilt i region 5/Hedmark. Med differensiert forvaltning menes at hensynet til ulike interesser vektlegges forskjellig i ulike områder og for de ulike rovviltartene. Ved å nytte differensiert forvaltning, mener sekretariatet at prinsippet om miljøforsvarlige teknikker og driftsmetoder, herunder lokalisering, i naturmangfoldloven § 12 er ivaretatt.

I vurderingen av kvote og områdeavgrensning for kvotejakt har sekretariatet også lagt vekt på Naturmangfoldloven § 5, som sier at målet er at artene og deres genetiske mangfold skal ivaretas på lang sikt, og at artene forekommer i levedyktige bestander i sine naturlige utbredelsesområder.



Kvote og avgrensning av jaktområde

Kvote

Det fremgår av naturmangfoldloven § 16 at høsting (jakt) bare kan tillates når best tilgjengelig dokumentasjon tilsier at arten produserer et høstingsverdig overskudd. Sekretariatet viser til at gaupebestanden i region 5/ Hedmark har ligget under det regionale bestandsmålet siden 2012. Det er først de to siste årene (2022 og 2023) at bestanden igjen har vært over bestandsmålet, med henholdsvis 10,5 og 11,5 ynglinger. Samtidig har det vært en jevn, men langsom, økning i bestanden siden 2018. Gjennom prognosemodellen er det estimert en ytterligere økning til 13,1 familiegrupper før jakt i 2024 [75 % KI: 9,8–16,7]. Det er relativt lav risiko (14 %) for at bestanden vil ligge under det regionale bestandsmålet på 10 familiegrupper. Sekretariatet mener at det er rom for å åpne for jakt på gaupe i 2024, men at en ved fastsettelse av kvote bør ta sikte på å holde bestanden stabil.

Prognosemodellen viser at det kan gjøres både et relativt høyt totaluttak og uttak av voksne hunndyr for å holde bestanden stabil frem mot 2025. Selv med et relativt høyt uttak av voksne hunndyr er det fortsatt sannsynlig at bestanden vil ligge over bestandsmålet på 10 familiegrupper før jakt i 2025. Det er imidlertid viktig å merke seg at det er stor usikkerhet knyttet til estimatene. Usikkerheten blir større når modellen benyttes på regionsnivå, hvor det er et lavt antall familiegrupper. Modellen er derfor mindre egnet til å beregne effekten av uttak på regionalt nivå enn på landsbasis. Selv med et begrenset uttak vil det derfor være en viss risiko for at man også kan havne under bestandsmålet. Det er også viktig å være oppmerksom på at tilfeldigheter kan få stor betydning for bestandsutviklingen når man ser å så små populasjoner som innenfor rovviltregion 5.

Det har ikke vært åpnet for kvotejakt på gaupe i rovviltregion 5 siden 2013. Etter 2013 gikk bestanden likevel ytterligere ned frem til det laveste nivået i 2015 med 2,5 ynglinger. Det har tatt mange år før bestanden igjen har tatt seg opp til bestandsmålet. Flere faktorer kan ha påvirket bestandsutviklingen i denne perioden, men det må antas at et for høyt uttak gjennom kvotejakt i perioden frem mot 2013 er en av de viktigste årsakene til nedgangen. Med hensyn til bestandshistorikken i regionen, og at det ikke har vært åpnet for kvotejakt på mange år, mener sekretariatet at det er grunn til å gjøre et forsiktig uttak gjennom kvotejakt i 2024. Erfaring med hvordan uttaket virker inn på bestandsutviklingen vil danne et bedre grunnlag for kvotefastsettelse kommende år.

Sekretariatet mener at det ut ifra siste tilgjengelige informasjon om bestandssituasjonen, kjent avgang av gaupe i regionen og prognoser for utvikling i bestanden, vil være forsvarlig med et uttak av inntil 2 voksne hunndyr gjennom kvotejakt vinteren 2024. Etter sekretariatets vurdering vil et slikt uttak mest sannsynlig opprettholde bestanden på et stabilt nivå, eventuelt medføre en viss økning i bestanden. Samtidig er det en relativt lav risiko for at bestanden kommer under det regionale bestandsmålet i 2025. Videre anbefaler sekretariatet at totalkvoten settes til 5 gauper.

Sekretariatet tilrår at familiegrupper av gaupe, dvs. der flere dyr går sammen, er unntatt fra kvoten. Dette for å unngå at hunndyrkvoten blir fylt raskt, samt at den skadeforebyggende effekten ved å skyte hunngauper/og eller unger er mindre enn å jakte på enkeltdyr, som oftest vil være hanndyr. En rapport fra NINA ([Odden, J. et. al. 2014](#)) antyder at hanngauper kan ha en høyere drapstakt på sau Sør-Norge.



Sekretariatet for rovviltnemnda i region 5

Avgrensning av jaktområde

Det fremgår av § 16 i naturmangfoldloven at det ved avgjørelsen om å tillate høsting og fremgangsmåten ved høsting skal legges vekt på artens funksjon i økosystemet og den virkningen høstingen kan ha på det biologiske mangfoldet for øvrig. Det skal også legges vekt på artens betydning for næring eller rekreasjon, høstingstradisjon i området og på skade som arten gjør.

Hele rovviltregion 5 er definert som forvaltningsområde for gaupe, og ut fra arealkrav til gaupe er det behov for å bruke hele regionen for å nå bestandsmålet på 10 ynglinger. Samtidig går det frem av forvaltningsplanen at beiteområder med dokumenterte tap til gaupe prioriteres ved fastsetting av kvote, og at viktige beiteområder for småfe og tamrein prioriteres. Videre fremgår det at i områder uten tap kan hensynet til lokal jaktinteresse tas med i vurderingen ved fordeling av kvote. Familiegruppene som er påvist vinteren 2023 er fordelt over store deler av regionen. Hoveddelen av familiegruppene er imidlertid påvist innenfor grønn sone i forvaltningsplanen, hvor det også er viktige beiteområder for sau og tamrein. Det er også i disse områdene det er påvist tap til gaupe de senere årene.

Etter naturmangfoldloven § 14 at tiltak etter naturmangfoldloven skal avveies mot andre viktige samfunnsinteresser. Det står videre at vedtak i medhold av loven som berører samiske interesser direkte, skal det innenfor rammen som gjelder for den enkelte bestemmelse legges tilbørlig vekt på hensynet til naturgrunnet for samisk kultur. Vedtaket om kvotejakt i region 5 omfatter områder med samisk tamreindrift (Svahken Sijte og Femunden Sijte). Dette er tillagt vekt i vurdering av område for kvotejakt. Det er lagt vekt på å begrense potensialet for gaupeskader på sau og tamrein i vurderingen.

Med hensyn til at det anbefales en relativt begrenset kvote for jakt i 2024, er det sekretariatets vurdering at uttaket bør begrenses til grønn sone i forvaltningsplanen hvor den skadeforebyggende effekten vil være størst. Hensynet til lokal jaktinteresse kan i større grad vektlegges kommende år dersom bestanden stabiliserer seg på et nivå over bestandsmålet og det er rom for et høyere uttak gjennom kvotejakt.

Sekretariatets konklusjon

Gjennomsnittet av antallet ynglinger i region 5/Hedmark de tre siste årene er over bestandsmålet og rovviltnemnda har myndighet til å vedta kvote for kvotejakt på gaupe i 2024. Ut ifra bestandssituasjonen og prognoser for utvikling i bestanden, mener sekretariatet at det er et høstingsverdig overskudd av gaupe i region 5. Sekretariatet anbefaler at rovviltnemnda fastsetter totalkvote på 5 gauper, hvorav maksimalt 2 hunndyr over 1 år for kvotejakt vinteren 2024. Det er lagt vekt på at det med et slikt uttak er lav risiko for å havne under bestandsmålet kommende år. Sekretariatet anbefaler at område for kvotejakt avgrenses til grønn sone i forvaltningsplanen for rovvilt i region 5/Hedmark, og at familiegrupper av gaupe unntas fra kvotejakt.

Med hilsen

Vebjørn Knarrum (e.f.)
avdelingsdirektør

Thomas Olstad
seniorrådgiver